

Confirmat hoc Deus, quod operatus es in nobis; et Psalm. 50: *Redde mihi laetitiam salutaris tui, et spiritu principaliter confirma me.* Unde Psalm. 4 ait David: *Me autem propter innocentiam suscepisti, et confirmasti me in conspectu tuo in aeternum.* Quod si fortasse David fuit singulariter confirmatus, eo scilicet modo qui Apostolis vel aliis insignioribus Sanctis tribuitur, certe non veretur idem David de omnibus justis absolute dicere: *Confirmat autem justos Dominus, Psalm. 36;* et Paul., 2 ad Thessal. 3: *Fidelis autem Dominus est, qui confirmabit vos, et custodiet a malo.* Unde colligere possumus confirmare Deum hominem, illum a malo custodiendo; per donum autem perseverantiae illum a malo custodit; ergo confirmat illum. Accedit quod Augustinus accurate disserens de donis gratiae, nihilominus, propter modum loquendi supra ponderatum, in verborum usu et accommodatione, aliqua est constituenda distinctio. Nam sine dubio ipsummet donum perseverantiae magnam habet latitudinem, et quibusdam majus et abundantius quam aliis dari potest, et datur. Quae differentia etsi possit esse in intensione habituum, proprie et per se in ipso auxilio efficaci, quo proxime, et quasi per se, ipsum perseverare datur, spectanda est. Nam, licet omnibus perseverantibus detur auxilium simpliciter efficax, nihilominus quibusdam datur efficacius quam aliis, et aliquibus datur efficacissimum, nimis per illustiores illuminationes intellectus, et ardentes affectus voluntatis, et cum majori protectione et providentia quam ad efficaciam perseverandi esset necessaria. Hinc ergo, licet omnes qui salvantur habeant perseverantiae donum, absolute loquendo, ut omnia dicta convincunt, nihilominus in latitudine illius doni possunt quasi duo gradus distingui, unus quasi ordinariae et communis protectionis ac efficacie, alias singularis excellentiae et efficacitatis, quae ibi magis relucet, ubi maiores difficultates et spirituales pugnae occurunt, et Victoria facilior et suavior fit. Quae distinctio non est formalis vel essentialis, sed tantum accidentalis, et secundum magis et minus, et ideo satis esse non potest, ut dicamus dona confirmationis et perseverantiae esse diversarum rationum, sicut non dicimus gratiam intensam et remissam esse diversae rationis. Nihilominus potuerunt voces ita accommodari ut, licet omnis perpetua conservatio in gratia vere sit et dicatur perseverantia, nihilominus confirmationis vox sit accommodata ad significandam illam solam

28. *S. Thomas assentitur.* — Simili modo procedit D. Thomas in hac materia, nam in 1. 2, quæst. 109, sub perseverantia concludit omne auxilium dirigens et protegens contra tentationum impulsus, quod tam confirmationi quam perseverantiae convenit, et quæst. 114, artic. 9, eodem modo loquitur, et in solut. ad 2, distinguit perseverantiam viae et patriæ, unde sicut in patria non est aliud perseverare in bono et confirmari, ita nec in via. Et in quæst. 24 de Veritat., artic. 9, quæ dicit de confirmatione viatoris in bono, communia sunt omnibus perseverantibus in gratia, unde sub eodem titulo videtur utrumque comprehendere. Nec in loco 1 part. supra

allegato recte citatur, nam ibi non agit de confirmatione in gratia ab intrinseco; unde dicit in corpore, *ex hoc naturam rationalem in bono confirmari, quod efficitur beata, et in hoc sensu dicit, ad 1, quod, si filii Adæ non permitterentur peccare, hoc non esset per hoc quod esset in justitia confirmati,* utique ab intrinseco, sed propter divinam providentiam. Denique Salmeron, in Praeambulis ad Epistol. Pauli, part. 2, disp. 14 et 15, multa congerit de confirmatione, et perseverantia in gratia, quæ, si recte spectentur, indicant esse eamdem rem diversis vocibus significatam.

29. *Resolutio.* — *Verum discriminem inter donum perseverantiae et confirmationis.* — Sed, licet fortasse quoad rem ipsam hæc vera sint, nihilominus, propter modum loquendi supra ponderatum, in verborum usu et accommodatione, aliqua est constituenda distinctio. Nam sine dubio ipsummet donum perseverantiae magnam habet latitudinem, et quibusdam majus et abundantius quam aliis dari potest, et datur. Quae differentia etsi possit esse in intensione habituum, proprie et per se in ipso auxilio efficaci, quo proxime, et quasi per se, ipsum perseverare datur, spectanda est. Nam, licet omnibus perseverantibus detur auxilium simpliciter efficax, nihilominus quibusdam datur efficacius quam aliis, et aliquibus datur efficacissimum, nimis per illustiores illuminationes intellectus, et ardentes affectus voluntatis, et cum majori protectione et providentia quam ad efficaciam perseverandi esset necessaria. Hinc ergo, licet omnes qui salvantur habeant perseverantiae donum, absolute loquendo, ut omnia dicta convincunt, nihilominus in latitudine illius doni possunt quasi duo gradus distingui, unus quasi ordinariae et communis protectionis ac efficacie, alias singularis excellentiae et efficacitatis, quae ibi magis relucet, ubi maiores difficultates et spirituales pugnae occurunt, et Victoria facilior et suavior fit. Quae distinctio non est formalis vel essentialis, sed tantum accidentalis, et secundum magis et minus, et ideo satis esse non potest, ut dicamus dona confirmationis et perseverantiae esse diversarum rationum, sicut non dicimus gratiam intensam et remissam esse diversae rationis. Nihilominus potuerunt voces ita accommodari ut, licet omnis perpetua conservatio in gratia vere sit et dicatur perseverantia, nihilominus confirmationis vox sit accommodata ad significandam illam solam

perseverantiam, quæ cum singulari excellētia et copia auxiliorum donatur. Et hoc ad summum ostendit communis loquendi modus; et, licet compendiosius, hoc ipsum dixi in lib. 3 de Prædestinat., cap. ult., in fine. Et idem sentit Medina, 3 part., quæst. 27, artic. 4, in fine, licet multa involvat. Nec ab opinione Ferrariens. et aliorum, qui perfectiōnem gratiae habitualis postulant, multum discrepamus; fortasse enim frequentius ita contingit, quia Deus non dat illam auxiliorum abundantiam, nisi sanctioribus, et sibi magis dilectis; nos autem explicamus id quod est per se, quodque ad confirmationem possit sufficere, etiamsi habitualis intensio non esset major, et sine quo nulla intensio gratiae habitualis ad perseverandum valet; nam sine dubio multi non perseverant, qui ad maiorem sanctitatis gradum in hac vita pervenerunt, quam alii qui perseverarunt; ideo, si qua est differentia, in auxiliorum efficacia illam consideramus.

CAPUT IX.

UTRUM HOMO IN STATU INNOCENTIAE ET ANGELI VIATORES SPECIALI DONO GRATIÆ AD PERSEVERANDUM INDIGUERINT?

1. *Ratio dubitandi unde consurgit primo.* — Ratio dubitandi in hoc puncto præcipue sumitur ex Augustino, lib. de Corrept. et grat., cap. 11 et 12, et lib. de Dono persever., cap. 6 et 7; his enim locis differentiam constituit inter statum naturæ integræ et lapsæ, quod in illo data est homini gratia qua perseverare posset, si vellet; perseverare autem non est datum, sed ejus libertati relictum, ut per illum perseveraret, si vellet; in praesenti vero statu homo non perseverat, nisi donum speciale perseverandi accipiat. Unde inter alia in dicto cap. 7 dicit: *Qui non infertur in tentationem, non discedit a Deo; non est hoc omnino in viribus liberi arbitrii, quales nunc sunt, fuerunt in homine antequam caderet.* Idem est autem perseverare quod non discedere a Deo, seu non vinci tentatione. Ergo hoc fuit in viribus liberi arbitrii in statu naturæ integræ; ergo non indiguit speciali dono ad perseverandum, sicut indiget. Unde subjungit: *Post casum autem hominis non nisi ad gratiam suam voluit Deus pertinere, ut homo accedat ad eum, et non recedat ab eo.* Ubi particula non nisi, non excludit cooperationem liberi arbitrii, sed indicat necessitatem specialissimæ gratiæ, sine qua nunc non po-

test liberum arbitrium perseverare; ergo sentit hanc non fuisse ante lapsum necessariam.

2. *Augetur secundo ratio dubitandi.* — Secundo potest augeri difficultas ex Prospero, seu Coelestino Papa, in Epistol. ad Episcop. Galliæ, dicente, *in prævaricatione Adæ omnes homines naturalem possibilitatem et innocentiam perdidisse;* ergo ante lapsum habuit homo naturalem possibilitatem vivendi innocentem, ac subinde in gratia perseverandi; ergo perseverare poterat sine gratia speciali. Et eodem modo auctor Hypognostic., in lib. 3, inter opera Augustini, cap. 4, dicit Adamum, ante lapsum, potuisse per liberum arbitrium implere quod vellet, cum sanam voluntatem haberet. Idemque sentit Prosper, contr. Collat., c. 18; et Anselm., de Concept. Virg., c. 22, idem indicat, dum ait recepisse Adam tam excellentem gratiam, ut per liberum arbitrium, et sibi et aliis illam conservare potuisse. Et idem fere de Angelis tradidit Gregorius, libr. 5 Moral., cap. 28, alias 27, et lib. 25, c. 4, et homil. 7 in Ezechiel., dum ait sanctos Angelos pro sua libertate stetisse, sicut eadem cæteri corruerunt.

3. *Tertia ratio dubitandi.* — Ex quibus argumentor tertio ratione, quia tota necessitas specialis doni ad perseverandum, orta est ex lapsu naturæ humanæ, ut Augustinus in locis citatis significat, et sæpe alias; ergo in natura integra non erat talis necessitas, et ideo diximus supra, lib. 1, in statu innocentia potuisse hominem cum communi auxilio gratiæ, et singula, et collective omnia præcepta, tam naturalia quam supernaturalia, servare, et consequenter potuisse eodem auxilio omnia peccata per longum tempus, ac proinde per totum viæ spatium vitare; sed si hoc faceret perseveraret; ergo ad perseverandum non indiget speciali dono vel auxilio. Propter quam rationem videtur hanc sententiam defendere Durandus, in 2, distinct. 29, quæst. 1, dum ait potuisse Adam vitare culpam sine gratia; vitare enim culpam est perseverare, ut significat ibi Gabriel, cum ait magis indigere hominem adjutorio gratiæ post lapsum quam antea. Solent etiam pro hac sententia referri Soto, libr. 1 de Natur. et grat., cap. 6; et Vega, lib. 12 in Trident., cap. 21, et quæst. 13 de Justificat.; Conradus, 1. 2, quæst. 109, artic. 4; et ibidem Cajetanus et artic. 2; Belarminus, lib. 1 de Grat. primi homin., cap. 4; Molina in Concord. disput. 4, ad artic. 13, et auctores hos imitati nos sumus, libr. 3 de

Auxil., cap. 45, numer. 16, quia recte expo-
siti in vero sensu locuti sunt; aliquid tamen
addere et explicare oportet, quod illi fortasse
ut clarum, vel ut aliis locis explicatum, in
illis omiserunt.

4. Assertio prima. — *Probatur ex Augustino.* — Distinguendum ergo est de gratia ne-
cessaria in statu innocentiae ad potestatem
perseverandi, si homo vellet, et de gratia ne-
cessaria ad perseverandum actu, et cum ef-
fectu usque ad finem viæ, quæ distinctio jam
satis declarata est. Et priori modo, seu quoad
potestatem, dicendum est potuisse Adam per-
severare in gratia et in statu innocentiae,
cum sola gratia habituali et generalibus au-
xiliis debitum illi statui, sine alio specialiori
auxilio Dei. Hoc testatur divus Augustinus,
libr. de Dono perseverant., illis verbis: *Non
est hoc (scilicet, perseverare) in viribus liberi
arbitrii, quales nunc sunt, fuerat autem in ho-
mine antequam caderet.* Idem habet in aliis lo-
cis citatis, et convincit ratio facta, et idem ad
minimum probant adducta testimonia. Et
hinc oritur notanda differentia inter statum
naturæ integræ et lapsæ, nam in priori statu,
ipsa integritas naturæ cum gratia habituali
et generali concursu naturæ et gratiæ, erat
sufficiens principium perseverandi in gratia.
Quia natura integra, præcise spectata absque
gratia, sufficiens principium erat vitandi om-
nia peccata contraria legi naturæ, et collec-
tive sumpta, et quovis tempore; gratia item
erat de se sufficiens ad servanda supernatura-
lia præcepta, tam singula quam omnia quo-
vis tempore, nec ex parte naturæ retardaba-
tur aut difficultatem patiebatur. At vero in
statu naturæ lapsæ necessarium est speciale
auxilium, quo difficultas orta ex corruptione
naturæ diu vinci possit, ut ostensum est. In
hoc ergo auxilio maxime est constituendum
discrimen inter utrumque statum quoad po-
testatem perseverandi. Nam integritas ipsa na-
turæ equivalebat speciali auxilio, seu præve-
niebat necessitatem ejus, et e contrario nunc
additur speciale auxilium, ut integratatis de-
fectum suppleat. Et hoc solum citati scholas-
tici docere voluerunt.

5. Assertio secunda. — Secundo, dicen-
dum est, ad perseverandum cum effectu
et infallibiliter, speciale donum gratiæ etiam
in Angelis, vel homine in statu innocentiae,
necessarium fuisse. Hanc assertionem
imprimis probare possumus ex illis Scriptu-
ræ locis, quibus dicitur Deum esse qui in no-
bis incipit et perficit justitiam, et nihil esse

in nobis nisi ex dono Dei. Sed quia haec
testimonia de hominibus lapsis proprie lo-
quuntur, et solum per identitatem rationis in
praesenti allegari possunt, ideo explicando
testimonia Patrum et rationes, melius indu-
centur. Probatur ergo ex Concilio Tridentino,
nam, licet illud tractando de dono perseve-
rantiae, nec de Angelis, nec de Adam fuerit
locutum, tamen tali modo et ratione doctri-
nam tradit, ut illos comprehendere videatur,
nam de perseverantiae munere sic in cap. 13
docet: *Quod quidem haberi non potest, nisi ab
eo qui potens est, eum qui stat statuere, ut per-
severanter stet.* Per quæ verba plane signifi-
cat nullam creaturam posse per se stare, sed
solum Deum posse illum statuere. Et simili
modo in canon. 22 generaliter definit, *justifi-
catum sine speciali auxilio in accepta justitia
perseverare non posse.* Ubi nomine justificati
tam sanctus Angelus quam Adam comprehen-
di possunt. Specialius tradit Concilium Ara-
sicanum, cap. 19, dicens: *Natura humana,
etiamsi in integritate in qua condita est per-
mansisset, nullo modo scipsam creatori suo,
ipso non adjuvant, servaret.*

6. Secundo ex Patribus. — Præterea D. Au-
gustinus, libr. 22 de Civit., cap. 9, de Angelis
ait quosdam sua libertate cecidisse, alios vero
amplius adjutos perseverasse. Idemque adju-
torium in primo homine requirit, ut in quo
incipit perseveraret, libr. 14, cap. 27, et libr.
8 Genes. ad litt., cap. 42, et melius in En-
chir., cap. 106, et idem sumitur ex libr. de
Natur. et gratia; nam quod de homine lapso
docet in cap. 26, non posse hominem quantu-
vis perfecte justificatum bene vivere sine
adjutorio gratiæ, sicut oculus perfecte sanus
non potest videre sine lumine, hoc ipsum ad
hominem in statu naturæ integræ, cap. 48,
extendit. Ac denique, in illomet cap. 11 de
Corrept. et Grat., de primo homine in statu
innocentiae dicit: *Ut bonum reciperet, gratia
non egebat, quia nondum perdiderat. Ut autem
in eo permaneret, egebat adjutorio gratiæ, etc.,*
et cap. 10 dicit de eodem homine: *Non ha-
buit perseverantium, et si non habuit, non uti-
que accepit.* Supponens non potuisse illam ha-
bere nisi acceptam. Præterea de Angelis hoc
multo clarius docuit divus Fulgentius, l. 2 ad
Trasimund., c. 2, in fine, ubi inter alia dicit
omnes Angelos uniformi fuisse casuros con-
sortio: *Nisi quos vellet a casu pravitatis vir-
tus illa defendere, quæ sola naturaliter muta-
ri, depravararie non posset.* Idemque de primo
homine significat l. de Incarn., et grat., c. 16,

De Angelis etiam idem sentiunt Basilius, lib.
de Spirit. Sanct., cap. 16, dicit enim Angelos
voluntate spiritus Sancti perfici. Declarans
autem quid sit perfici, subdit: *Porro Ange-
lorum perfectio est sanctificatio, et in hac per-
severantia.* Latius Anselmus, lib. de Casu dia-
bol., cap. 1, docet illam Apostoli sententiam: *Quid habes quod non accepisti?* non de homi-
nibus tantum, sed etiam de Angelis intelli-
gendam esse. Unde in cap. 2 infert Ange-
los sanctos ideo perseverasse, *quia perseve-
rantiam acceperunt, et ideo accepisse, quia
Deus dedit.* Et Bernardus, serm. 22 in Can-
tic.: *Qui erexit hominem lapsum, dedit sancto
Angelo ne laberetur. Et hac ratione fuit utri-
que redemptio.* Sentit ergo perseverantium
Angelorum fuisse speciale donum gratiæ Dei,
imo etiam Christi.

7. Tertio ex Scholasticis. — Denique potest
in eamdem sententiam citari D. Thomas, l. 3
contr. gent., c. 155, quatenus variis rationi-
bus probat necessitatem doni perseverantiae,
quæ omnes, recte consideratæ, æque in omni
statu procedunt, quia non sumuntur ex diffi-
cultate bene operandi orta ex peccato origi-
nali, sed ex generali ratione perseverantiae,
quæ in successione quadam constanti et quasi
indeclinabili ad malum consistit, et in voluntate
mutabili sine speciali Dei providentia in-
veniri non potest. Quæ ratio etiam in statu
innocentiae locum habet; quanta vero sit ejus
vis, maxime in Angelis, propriam rationem
hujus veritatis explicando videbimus. Ex aliis
vero scholasticis allegari potest Gregorius, in
2, d. 29, quæst. 1, art. 1, concl. 2. Nam cum
ille dicat non potuisse Adam in statu inno-
centiae facere opus bonum sine speciali auxi-
lio gratiæ, a fortiori cogetur de perseverantia
idem dicere. Idemque de Capreolo dicimus,
ibidem, concl. 4, et Deza ibidem, a. 5, conc.
5, qui tamen male confundit statum naturæ
integræ cum puris naturalibus. Eodem modo
citari potest Abulens., Matth. 19, quæst. 182.
Proprius vero et specialius Stapleton., libr. 2
de Justificat., qui est de Corrupt. nat., c. 9,
in fine, licet dicat hominem ante peccatum
totum bonum sibi connaturale operari sine
nova speciali gratia, nihilominus subdit, *in
ea operatione permanere non potuisse sine spe-
ciali gratia.*

8. Quarto ex ratione. — Ratio propria hujus
veritatis est, quia Angelis et homini in
statu innocentiae fuit necessarium auxilium
efficax gratiæ ad singula opera supernatura-
lia præstanta; ergo multo magis fuit necessa-

rium auxilium efficax ad perseverandum in
gratia; sed hoc auxilium efficax est speciale
auxilium, quod non datur his qui non perse-
verant, quantumvis perseverare possint; er-
go ad perseverandum actu, semper datur
speciale auxilium, quod proinde necessarium
est ad perseverandum, cum sine illo nemo
perseveret. Primum antecedens supra in lib.
5 probatum est. Prima vero consequentia vi-
detur per se nota, quia perseverantia fit per
quamdam continuationem bonorum operum;
ergo non solum auxilium efficax, sed etiam
efficacium auxiliorum multitudo convenienti
ordine ac modo collata ad perseverandum re-
quiritur. Dicit aliquis: Ad perseverandum in
gratia, satis est implere præcepta quæ pro
eodem tempore obligant, pro quo perseveran-
dum est. Sed fieri poterat ut homini in statu
naturæ integre jam justificato solum occurre-
rent præcepta naturalia obligantia; ergo illa
exequendo sola perseveraret; at illa poterat
observare sine speciali, imo sine ullo auxilio
gratiæ, per solum liberum arbitrium cum au-
xilio generali, ut supra lib. 1 dictum est; ergo
poterat sine tali auxilio perseverare. Respon-
deo imprimis negando assumptum, quod ali-
ter in Angelo, aliter in homine explicandum
est, de illis loquendo juxta providentia mo-
dum, quam erga illos Deum servasse vel ser-
vaturum fuisse credimus. Angelorum enim
via brevissima fuit, nam intra duo Angelica
instantia terminata fuit, unde primum illo-
rum dici potest justificationis, et in eo exer-
cere tenebantur actus fidei, spei et charitatis,
quibus ad justitiam disponerentur; in secun-
do vero multo magis ad permanendum in eis-
dem actibus, præsertim charitatis, cum per-
fecta deliberatione, quam in primo instanti
nondum habuerant, obligati fuere; itemque ad
adorandum et religiose colendum Deum ex
fide cognitum, ac denique ad obediendum
euclum positiivo præcepto divino, si quod
fortasse illis fuit in illo secundo instanti spe-
cialiter propositum, ut verisimillimum est.
Igitur ad perseverandum non satis illis fuit
legem mere naturalem servare, sed etiam su-
pernatalem, non uno sed multis actibus; et
fortasse etiam illis fuit necessarium gravem
aliquam tentationem contra supernatura-
lia opera et præcepta tunc vincere; inferiores
enim omnes a supremo contra Dei honorem,
et obedientiam sollicitati sunt; ipse vero su-
premus Angelus a propria excellentia et pul-
chritudine abstractus fuit et illectus. Hæc au-
tem omnia sine efficaci gratiæ auxilio fieri

non poterant; illud ergo auxilium, in tali instanti et occasione sanctis Angelis datum ex intentione efficaci dandi illis gloriam, fuit donum perseverantiae illis collatum.

9. *Pergit ratio.* — At vero si status innocentiae durasset, quamvis tempus viæ non esset per mortem finiendus, sed terminus ejus divino arbitrio esset præstituendus, nihilominus tempus illud diuturnius esset juxta ordinem divinæ providentiae conditioni humanæ naturæ accommodatum. Nam Adam et Eva necessario essent in via permansuri tempore necessario ad procreandos filios, et educandos illos usque ad ætatem adultam et capacem perfectæ instructionis in fide et moribus, idemque de eorum filiis ac posteris omnibus cum proportione existimandum est. De illo ergo tempore indubitanter credimus non semel tantum, sed sæpius fuisse obligandos supernaturalibus præceptis affirmativis, præsertim Theologalium virtutum, quia vitam agerent magis spiritualem et divinam, quam animalem vel mere humanam; item obligarentur frequenter colere Deum ex fide, et ad Deum per fidem cognitum cum fiducia orare, maxime quia non carerent gravibus tentationibus, saltem per suggestionem dæmonum, sicut in Adam et Eva fuerunt, quas ex eadem fide vincere oporteret. Ergo ad hæc omnia præstanta indigebant efficaci auxilio gratiæ, et specialiori ad non deficiendum in diuturna illorum præceptorum observatione. Est ergo incredibile id quod assumitur, nimurum, potuisse hominem pro toto tempore illius status solis naturalibus præceptis obligari. Addimus vero saltem necessarium fuisse hominibus, pervenientibus ad ætatem adultam, semel aut iterum credere in Deum, eumque super omnia diligere pro tempore viæ, et Adam et Eva, qui adulti creati sunt, quia in instanti creationis non potuerunt cum perfecta deliberatione id facere, aliquando postea obligati sunt. Quamvis ergo daremus hanc supernaturalem obligationem affirmativam, semel tantum aut iterum illis occurrisse in toto tempore viæ, nihilominus ad illam implendam indigerent auxilio efficaci gratiæ Dei, et quod reliquo tempore viæ non occurrerent occasiones (ut sic dicam) efficaces amittendi gratiam, speciale beneficium esset divinæ providentiae supernaturalis, et inter auxilia efficacia gratiæ, licet extrinseca, esset computandum; congruentia item bene operandi in omnibus occasionibus necessariis ad legem naturalem implendam, non est sine speciali pro-

videntia Dei, et quatenus ordinatur ad conservationem gratiæ et charitatis, et ex efficaci voluntate conferendi gloriam, unum est ex beneficiis gratiæ, quibus certissime salvantur quicunque salvantur. Integrum autem perseverantiae donum omnia similia beneficia complectitur, et ideo tale donum etiam in illo statu fuit necessarium.

10. *Rationum D. Thomæ expeditio prima.* — Et juxta doctrinam hanc intelligendæ sunt variae rationes, quibus D. Thomas utitur in dicto c. 155, l. 3 contr. gent., ad persuadendam necessitatem hujus domi quasi ex objecto et effectu ejus, non considerata alia conditio ex parte personæ perseverantis, nisi mutabilitate voluntatis, quæ in omni creatura intellectuali, et in omni statu extra beatificum inveniuntur. Unde sic colligit: quod est variabile a bono in malum, ut figuratur in bono, indiget auxilio alterius moventis immobilitis; sed homo etiam in statu innocentiae esset variabilis; ergo, ut firmaretur in bono, indigeret speciali auxilio; ergo ad perseverandum eodem auxilio indigeret. At hæc ratio in superficie spectata parum concludere videri potest, nam responderi poterit distinguendo illam particulam minoris, *ut figuratur in bono*, nam potest dicere solum actum, vel etiam potestatem antecedenter immutabilem. Priori modo firmari in bono solum significat, actu semper operari bene. Et sic verum quidem est, eum qui perseverat, firmari in bono, id est, constanter operari bonum sine declinatione ad malum contrarium. In illo tamen sensu potest facile negari illa minor, dicendo, in statu integræ naturæ tam humanæ quam Angelicæ, ad firmandum se in bono sufficere potuisse ipsam naturalem libertatem, vel solam cum generali concursu quoad naturalia præcepta, vel adjutam communis gratia ad firmandum se in bono per continuatatem bonarum operacionum. Quia, licet esset potentia mutabilis, sufficiens erat ad omnes illas operationes, et pro suo arbitrio poterat semper uti facultate bene operandi, nunquam utendo potestate male operandi. Posteriori autem modo intellecta illa particula *firmari in bono*, idem erit quod antecedenter ita disponi, ut potentia de se variabilis maneat inflexibilis ad malum. Et in hoc sensu negatur ultima consequentia rationis, nam supponit per donum perseverantiae immobilitari voluntatem in bono antecedenter, et impeccabilem fieri, et hoc esse necessarium ad perseverandum; hoc autem falsum est, ut ex dictis constat.

ergo principio quod verissimum est, supposito ordine divinae providentiae et prædestinatio- nis, optime infertur voluntatem perseveran- tem debere ita tendere in bonum, ut infalli- biliter in illud tendat, et in aliquo sensu, saltem composito, etiam immutabiliter; hunc autem modum indeclinabiliter bene operandi non potest voluntas mutabilis a se habere, nec a sua providentia, nam semper potest ab eo quod proposuit vel providit mutari; ergo oportet ut illud habeat per auxilium efficax datum sub certa et immutabili providentia superioris moventis, qui est solus Deus. Ille autem modus tendendi in beatitudinem per perseverantiam communis est Angelis, et hominibus in quocunque statu; ergo tale donum omnibus necessarium est ad perseve- randum. Denique addi hic possunt rationes communes aliis gratiæ auxiliis, quia perseve- rantia a Deo est petenda, et qui illam rece- perint, pro illâ speciales gratias agent in ter- mino ejus, seu in beatitudine; ergo est spe- ciale donum Dei, et consequenter sine spe- ciali ejus auxilio non fit.

13. *Difficultas circa secundam assertionem.*

— *Sententia auctoris.* — Sed queret aliquis quam sit certa hæc secunda assertio. Aliqui existimant esse de fide definitam in dicto Concilio Arausiano, et traditam ab Augustino et aliis Patribus allegatis, ut tanquam de fide satis confirmata sit. Ita Vazquez, 1 p., disp. 98, cap. 2, et disp. 228, cap. 3, n. 11, et l. 2, disp. 197, cap. 2, et in eamdem partem inclinat Alvarez, dicta disp. 104. Dico tamen ex dictis omnibus non probari perseverantiam in statu innocentiae sine speciali auxilio gratiæ esse non posse, quia neque sub his vel æquivalentibus verbis in dicto Concilio defini- tur, neque a Patribus traditur; possent enim omnia testimonia adducta de dono gratiæ ha- bituali et actuali communi in ordine gratiæ sine auxilio speciali explicari. Itaque de fide est, perseverantiam sanctorum Angelorum et hominum in statu innocentiae, si eis daretur, donum gratiæ esse; hoc enim ut minimum probant omnia adducta. Deinde de fide est hominem in statu innocentiae indiguisse adjuviorum gratiæ ad perseverandum, nam hoc etiam expresse, et sub his verbis docet Concilium Arausicanum. Tertio, eadem certitudine verum est hoc adjuviorum, quod necessarium fuisse dicitur, non tantum esse habitus ipsos infusos gratiæ, sed etiam aliquod auxilium actuale. Nam Concilium loquitur de homine justo, ac subinde habente jam habitum gra-

12. *Mens D. Thomæ exponitur.* — Quapropter existimo D. Thomam in toto illo capite non considerare perseverantiam solum per modum eujusdam effectus, qui successive fit libere et contingenter, sed prout apprehenditur, et intenditur sub ratione medii certi, et infallibilis respectu finis efficaciter intenti. Hanc enim mentem satis expressit in quinta ratione, in qua, ex eo quod perseverantia consistit in successione plurium actionum perducentium ad finem, colligit oportere ut ordo illorum subsit intentioni et effectioni ali- cujus superioris moventis. Quod verum est intelligendo illum ordinem ut aliquo modo in- defectibilem, seu ut medium certo et efficaci- ter ad consecutionem finis perducens. Ex hoc